

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

5 de Falso in scriptura commisso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

mine literas falsas reddidit, edictumve falsum proposuit, lege Cornelia reus est: et si ex hac causa, actione in factum teneatur.

De Mutatione nominis.

Cap. 4.

- 1 Nominis vel cognominis dolosa mutatio poena falsi coercentur.
- 2 Nomina virorum praestantium servis indere prohibentur.
- 3 Nomen turpe mutandum.
- 4 Nomina nova Imperatoribus creatis acclamata.
- 5 Nomen suum deferre heredibus subori potest a testatore exemplis docetur, dummodo in honestum non sit.
- 6 Dignitatem sibi falso usurpans qua poena puniatur.
- 7 Delator falsus criminis lege Cornelia de falsis tenetur.
- 8 Atestationes falsas faciens lege Cornelia de falsis tenetur.

Falsum nominis vel cognominis asseueratio, ut scribit Papinianus, poena falsi coercentur; Papi. l. falsi nominis, 13. ad leg. Corn. de fals. P. scilicet si cum fraude mutatio fiat: alioquin vero sine fraude, impunita, l. 1. de mutat. nomi. lib. 9. C. tit. 25. Nomina quippe ad recognoscendos singulos tantum imposita sunt arbitrio, d. l. 1. & si quis in nomine, de leg. ap. Iust. ut patet de nomine, si de corpore constet, c. uemus, l. si in nomine, C. de test. si fortidianum, C. de legat. l. 4. de leg. 1. potissimum cum hominum nomina Vlpianus dixerit mutabilia, l. 4. eod. Atque ea ratione ut inter nos fecerentur homines infantibus masculis, iustitratione facta nono die: feminis octavo imponi solebant nomina, teste Plutarcho & Macrobio, Punt. in quaestio. Macro. l. 1. Suet. c. 16. ut nunc nos Christiani solemus in baptismo lustrico vere, nomina imponere. Et Iudaei olim tempore circuncisionis, quae fiebat octavo die post natiuitatem, Genes. c. 17. D. Luc. c. 1. & 2. Fraus itaque & dolus in mutatione nominis puniuntur solum, veluti apparebit ex exemplis relatis a Val. Max. lib. 9. c. 16. ap. Val. Max. de iis qui infimo loco nati, mendacis se clarissimis familiis inferere conati sunt.

Referuntur autem Aul. Gellius, lib. 9. c. 2. maiores Athenienses nomina inueniunt fortissimorum Harmodii & Aristogitonis, qui libertatis recuperandae gratia Hippium Tyrannum interficere adorti erant, ne vniquam seruis indere liceret, decreto publico sanxerunt: quoniam nefas ducerent, nomina patriae libertati de uota, feruili contagio pollui.

Contra, si nec satis honestum videtur habere nomen, quod turpe quid significare possit, c. per inquisitionem, de elect. ap. Greg. l. fuita 63. si dande, & l. sed sciendum, 7. ad S. C. T. reb. in P. unde recte mutatur. Sicut ob hanc & alias causas, summis pontificibus electis, nomen primum excidit, & aliud nouum imponi solet, ac si renati in novos essent homines, c. l. m. l. pro. sexti, in verb. Bonifacius. Exemplo quoque domini nostri Iesu Christi, qui primo summo pontificia se instituit, Simonis nomen in Petrum seu Cepham mutauit, D. Ioan. Euang. c. 1. can. in nouo, 21. dist. In cathedram autem D. Petri vocatur Summi Pontifices, c. per uenerabilem, qui fil. sine legi. Et proinde illis mutatur nomen, exemplo Domini, cuius omnis actio fuit nostra instructio, c. significasti, de elect. ca. Deus omnipotens, 2. q. 1. Felix etiam ait in delectu qui habebatur apud veteres Romanos militum, primos uocatos fuisse, qui essent boni nominis: cuiusmodi Saluius, Valerius, Statorius. Et Cicero in primo de diuinatione. In delectu, inquit, Consules obseruant, ut primus miles fiat bono nomine.

Deferebantur Imperatoribus creatis antiquitas & nomina & cognomina noua, impuneque & licite illa ab iis & ab aliis accipiebantur. Aulus Vitellius Imperator cognomen Germanici delatum cupide recepit, Augusti distulit, Caesaris in perpetuum recusauit, Sueton. in Vitel. cap. 9. Seuerus Afer, ut Romano populo placeret, cognomen Pertinacis accepit. Sicut et Iulianus, ut militibus voluptuosis satisfaceret, Commodi: ut auctor Herodianus, lib. 2. Stultus & Commodus, loco sui nominis & pro Marci filio, uoluit cognominari Herculeum Iouis filium, deponitque cultu Romanorum principum, pellem Leonis substituit, ac clauam manu gestauit, Herod. in 1. demumque se mille gladiatorum victorem appellari iussit.

Octavianus & Caesar, quos heredes primos dum instituit Tyberium ex parte dimidia & sextante, Liuian ex parte tertia iussit ferre nomen suum, Sueton. in Octauio, c. 101. Hocque in honorem nominis factum, admittitur iure ciuili, Papi. in l. cum filius, 78. §. pater, de legat. 2. Et Caius Iurisconsultus, in l. factu, 63. §. si sub condicione, verficu. sin danda, ad senat. Trebell. lib. 36. P. tit. 1. si a testatore quid relinquatur, nominis ferendi condicione, recte

fieri si eam quis expleuerit, & exigla praetore tradit: nihilque mali esse honesti hominis nomen assumere. Remittit tamen praetor hanc conditionem in famosis & turpibus nominibus: ut si nomen testatoris Vespillonis, quis deferre iubeatur, quia dignitatis ratio habenda est, Metia. l. sed sciendum, 7. eod. tit. Alioquin nec improbat Vlpianus illam conditionem, si iurasses te nomen meum laturum, Vlp. l. hoc iure, 19. §. fin. de donatio. lib. 39. P. tit. 5.

Proinde, si qui sibi usurpauerit titulum dignitatis falso, in legem Corneliam incidit: ut si quis pro milite gesserit, vel illicitis insignibus usus sit, vel falso diplomate vias commearit: pro admitti namque qualitate puniendus grauissime est, Modern. l. eos qui inter se, 27. §. fina. ad leg. Corn. de fals. in P. Qui etiam pro magistratu, cum priuatus esset, se gesserit, feceritve, lege maiestatis tenetur, Mart. l. 3. §. si ad leg. Jul. maiest. lib. 48. P. titu. 4. vide deci. caps. Tholos. 401. Eadem ratione prohibitum, rebus suis vel alienis vel a regia, vel potentiorum titulos imponere, in fraudem legum vel in aduersarioum terrorem: dicta poena, ut affecti plumbi bo qui hoc fecerint, perpetuis metallorum supplicii deputentur: deportentur si nobiles, si alterius generis etiam vltimo supplicio plestantur, l. vni de iis, qui poten. nomi. lib. 2. tit. 15. & l. 2. ob nemo priu. titu. pra. suis & c. titu. 16. lib. 2. C. & bona principii addicantur, l. 1. eod.

Qui si falso denuntiar pecunia delictum fecerit, lege hac tenetur similiter, l. lege Cornelia, §. fin. & ibi Barr. ad leg. Corn. de fals. Auffer. in decis. ca. Thol. 7.

Ex sententia consulto Liboniano, ut Placentius uocat, lib. 5. §. cap. 18. coercentur qui dicto etiam in legem de falsis incidunt, qui falsas attestaciones fecerint, vel ad eas facientes coierint, l. 1. & l. 9. §. poena, ad leg. Corn. de fals. Qui inter se diuersa testimonia praebuerint, quasi falsi poena rei, qui diuersa testimonia duobus praebuerint, cuius ita anceps fides vacillat, Mode. Leos qui, 27. in princ. & §. de imprudentia. eod. titu. P. §. si vero, de testi. in aut. l. qui falsam, eod. P. Falcidius testis obnoxius Deo, quem fallendo contemnit: iudici, qui decipitur: & aduersario, c. 1. de crimin. falsi, apud Gregori. Et ideo iudicis arbitrio puniendus, l. nullum, de testi. C. extra ordinem, septennisque poenitentia pro peccato iniungitur, c. quicumque, 6. quast. 1. fit infamis, damnum parti quam laedit relaciet, cap. quisquis conuictus, 22. quast. 5. Quod non censetur remissum, etiam in generali remissione & abolitione, quae fit in iucundo aduentu principis, Boer. decif. 217. num. 23. ubi & alii citantur inter. Alexander ab Alexandro, lib. 6. ca. 10. genial. Legem antiquam esse ait, falsum testimonium dixisse conuictum, de laxo delictum. Lege Salica qui falsum testimonium dixerit, sexcentis denariis, qui faciunt 15. solidos culpabilis est: excepto capitali, & delatura, in l. Sal. titu. 15. de fal. v. tit. §. 1. & 3. Lege Langobardorum, l. 1. de testi. lib. 2. l. Langobard. a Luitprando statutum, ut falsus testis vel aliquid contra aliquem scribens, componat pro guidrigildo, id est, pro delicto, mediam partem regi, & aliam parti. Et si non habeat unde rependat, sit seruus aduersarii, contra quem falsum dixit vel fecit. Idemque in eo qui rogat falsum testimonium, Lyciorum lege, Heracl. in Politiis, & in Rep. Lyciorum, venditur is, qui falsum testimonium dixit, simulque eius patrimonium publicatur. Apud Indos, falsus testis extremis decurritur, teste Strabone, lib. 14. Constitutione Francisci primi eius nominis Galliarum regis, Prob. consuetu. de faulx testimoins. furca, & laqueo suspenditur, quacunquē in re falsus inueniatur: mitius tamen agendo, vix, nisi in capitalibus causis, falsum dixerint, supplicio vltimo puniuntur, Pap. lib. 22. Rhap. arest. tit. 13. ar. 1. & tunc eodem quo puniri deberent quos accusarunt, si vere accusassent, Iason, in l. & §. legibus C. si con. ius vel vit. pub. & in l. si duo, §. si quis iurauerit, ad iureiur. in P. Io. Bern. Diaz, in pract. crimina. c. 87. Et ita iudicatum fuisse in curia parlamenti Burgundiae testatur Chaffanæus, in consuetu. Burgun. titu. des retraitz, §. fin. in 10. poena perituris. Conuenitque hoc legi Dei, Deutero. cap. 19. Attamen in aliis tenent criminali iudicio testem, quando per viam accusationis, & non inquisitionis agitur: nam posteriori casu mitius agi aiant. Dicuntque criminali iudicio teneri, si in principali negotio falsum deposuerit: contra, si in accessoriis. Quo casu non poena legis Corneliae, quae deportatio, sed alia ordinaria puniretur, ut notant Iacob Butrigarius, & Angel. in l. Lucius Titius, de iis, qui not. inf. & Decius, ad ca. licet, col. 21. de probat.

De Falso in Scriptura commisso.

CAP. 5.

1 Falsum scripto quot modis fiat.

- 2 In Testamentis quot modis falsum committatur, & pœna committentium.
- 3 Instrumentum in vna parte falsum, an in omnibus habeatur falsum.
- 4 Et qua falsum illud reddant, vt dicere rogatum notarium, praesentes testes absentes, &c.
- 5 Falso instrumento viens, qua pœna puniatur in Gallia.
- 6 Falsa scriptura quomodo in Gallia accusetur.
- 7 Falsariorum literarum regiarum in Gallia pœna.
- 8 Falsas literas summi pontificis qua pœna afficiatur.
- 9 Falsis instrumentis iudicatum an ipso iure nullum eod.
- 10 Falsum dicens instrumentum debitor interim consignare debet contentum in eo debitum.
- 11 Falsi accusatio permissa intra viginti annos, non vltra.
- 12 Falsi in crimine quomodo consideranda res, persona, negotium.

Periuri clerici, & falsi testes quomodo puniuntur eo.

Scripto falsum fit, si quid dolo malo confingatur scriptura, quod verum non sit. Itaque qui chirographum alterius imitatus fuerit, aut rationes alterius intercederit, aut descripserit, *Pau. l. quid sit falsum, 23. ad leg. Cor. de fals. in P. §. 1. de instru. fide & caute. in auth. falsum committitur, & qui scripserit quid factum, quod factum non est, l. qui veluti, 13. C. ad l. Corn. de fals. §. Si falsum testamentum, vel aliud instrumentum falsum dolo malo scripserit, signauerit, vel signari curauerit, recitauerit, mutauerit, subiecerit, amouerit, celauerit, deleuerit, interceuerit, resignauerit, *Vlp. l. 2. §. l. Cornelia, 9. §. pen. lo Paulus resp. de iud. 16. eod. P. Qui codicillos ante testamentum factum, in quibus legatum ei adscriptum erat, confirmat, l. impuberem, 22. §. qui codicillos, eo. P. Huiusque pœna, in liberis deportatio: in feruis vltimum supplicium, §. item lex Cornelia de falsis, de pub. ind. apud Iustina. Hic lex Coraelia de testamentis locum habere dicitur, quia potissimum ob testamenta introducta, *l. 1. §. ibi glo. eod. P. lib. 48. tit. 1. Aduersus falsarios autem tempore Neronis Claudii primum repertum scribit Sueto. Tranq. in Nero. Clau. c. 17. l. 3. de iis, qui sibi adscri. lib. 9. C. tit. 23. ne tabulae nisi per uisum, ac terliquo per foramina traiecto, obfignarentur: & vt in testamentis primae diae cetera testamentorum, modo nomine scripto, vacuae signaturis ostenderentur: Ac ne quis alieni testamenti scriptor, legatum sibi adscriberet, nisi sua manu quoque testator adscripserit, *l. 2. eod. l. 1. ad leg. Cor. de fals. P. Lex Longobardorum Rotarii regis, l. 1. de iis, qui chartam falsam con. leges scriptor. lib. 1. leg. Longobard. Si quis falsam chartam scripserit, aut quodlibet membranum, manus eius incidatur. Similis constitutio Frederici Caesaris, §. callidis, vers. de scriba vero, de prohib. feud. alien. per Frederic. lib. 2. feudo. tit. 5. §. idem Iusti. cons. tit. noue. 4. 2. §. 17. quæ vltra manuum excisionem, notario seu tabellioni officii amissionem & infamiam statuit. Constantinus etiam deportationem, si criminis sit magnitudo, constituit, vel supplicium capitale, *l. vbi falsi, 2. ad l. Cor. de fals. C. si dolo malo falsum committatur, vel eo quis vtar, non si per errorē, l. nec exemplum, C. eo. Iure Saxonico, successit in pœna locum fustigatio, *gl. Laud. lib. 1. artic. 13. Rein. differentiæ pœnarum, 22.******

§ Falsitas detecta in vno capite instrumenti, non vitiat alia capita ad illud caput non pertinentia, vt notant Bal. *ad l. inuermus, C. de testa. Boerius, decis. 253. nu. 6. & Felinus, in c. fraternitatis, de heret. Putarem tamen diuersum, si fides abrogeret scripturæ per falsum, & neget actor vel excipiens. Et ita notat Alex. Tartaginenis de Imola, cons. 43. col. 2. vol. 4. per ea quanto, de his, que sunt a prel. si*

4 cons. capi. c. si ad scripturas, 9. dist. in ca. puta, 2. q. 9. Falsum dicitur in instrumento publico, si tabellio dicat, se fuisse rogatum, & non fuerit, sed se da illi data sit, quæ vera non sit, *c. licet ad regnum, §. eos autem de crimi. falsi, vide Alex. consi. 60. 3. vol. Et qui facit inferri nomina testium absentium tenetur de falso, Alex. vbi sup. factis c. quanto in fine de his sunt a pra. sine cons. capi. Pertinet & lex Cornelia ad scripturam priuatam falsam, *l. si quis decurio. §. l. diuus, ad l. Cornel. de fals. C. Iudicia autem falsi Alexander Tartag. docet, vbi supra.* In Gallia supremis curiis saepe placuit, vt conuictus falsi, & falsi viens, quanquam sine falsis instrumentis vel testibus, quibus vsus est, potuisset petita consequi, nihilominus iure suo decidat, refert placita Papo. *lib. 22. Rhapsareff. tit. 12. art. 5. si in causa falsum fecit, si ex instrumento sententia pendeat, late Boer. decis. 291.* Si tamen interrogatus qui produxit falsum instrumentum, nec commisit tamen falsum, num velut eo vti, negarit & reuocauerit, impunitus in Gallia est, *Papo. vbi sup. ar. 6. §. 7. iure ciuili, non vti-**

que, *l. 1. §. edenda autem, de eden. in P. Nam* tamquam de falso iudicetur, motis est, vt qui falsificatur falsum esse in instrumentum, primum apud acta iudicis vt accusatur se inscribat: dehinc aduersarius copiam instrumenti apud acta faciat, & producat: subinde ciuili aduersarius de falso conquestrat, modos & rationes falsitatis proferat. Et si proposita curia legitima inueniatur, iubet de his inquiri, & inquisitione visa, si probatio firma sit, decretum accedit vel præhensionis, vel vadimonio durior vocari, dicitur paradiournement personel, *Pap. vbi sup. ar. 8. §. Solent* & in Gallia, qui falsarint sigillum regium, catamidiari, & post fustigationem stigmatelilli inuri in fronte, & exilio vel deportatione affici, bonis Cancellario regio adiudicatis, vel multa olim, *idem, lib. 22. ar. 1. tit. 12. ar. 1. 2. 3.* hodie autem regi, ex regio edicto promulgato anno 1542. Pœna quoque hæc in clericis obseruanda, præcedente tamen inuisionem exauctoratione seu degradatione ex rescripto Urbani Papæ, *in ca. ad audientiam, c. 3. de crim. fal. lib. 5. Decret. 12. 20.*

§ Quod si literæ summi pontificis falsificetur, quæ duouem modis sit, *c. licet, ca. 5. de cri. fal.* qui per se vel per alios id commiserit, excommunicatur: si clericus, beneficis & officis exutus, exauctoratus, seu de gradu deiectus traditur curiæ seculari, vltimo supplicio plectendus, Qui his vtitur literis, officio quoque & beneficio priuatur, & excommunicatur, *c. ad falsariorum, eod.* Quid autem statuendum sit in adulteratis literis & diplomaibus aliorum prælatorum & antistitum, consule Nicolaum Boerium, *decis. 82. vbi §. de pœna falsi. & Guidonem Papæ, decis. 455.* In regno Hispaniæ statutum, in regni Hispaniæ partia 7. tit. 7. l. 6. Bernar. Diaz, in pract. crim. c. 108. quod falsus epistolam, priuilegium, vel bullam Papæ, quæ efficit vt alius faciat, debeat mori. Existimant Patro. *in c. olim, de rescriptis. & Hostiensis, in summa, de crimi. fal. §. si falsantes aliorum inferiorum iudicium literas, si criminaliter accusentur, si ecclesiasticæ personæ sint, deponi ab ordine, & beneficis omnibus priuari, & in monasterium detradi, per ea, si tempus, 50. dist. Ceterum, si ex falsis instrumentis lata sit sententia, an nulla sit ipso iure, an annullanda, late examinat Anfrerius, *decis. ca. Tholosæ, 82. vide §. l. falsum, si ex fal. inst. §. C. C. §. c. 2. §. ibi glo. de crim. fal. apud Gregor. Ar. Bartolus, ad l. 1. si ex fal. §. C. tria requirit ad sententiam ex falsis instrumentis latis rescindendam, si falso sunt producta, & de falso non sit cognitum, & propter illud falsum sit iudicatum: vnde effectus inquit triplices, sententiæ rescissio, executionis impedimentum vel suspensio, soluti repetitio, *l. fin. eod. C. fit autem rescissio sententiæ per in integrum restitutionem, l. diuus, de re iudic. corruit tamen ipso iure contra minorem ad eum modum lata, glo. si in l. 2. si ex fal. instr.***

§ Generaliter obseruandum est in crimine falsi, via duplici agi: & ciuilitate, ab eo solo vel procuratore eius, cuius interest falsum non fieri, & criminaliter ad vindictam publicam a quolibet, *l. de fide, 16. §. l. damnus licentiam, 23. ad leg. Cornel. de fals. C. Electa tamen altera via, ad alteram non datur conuersus: finita autem altera ciuili, criminalis permittitur, *l. penul. §. fin. eod. tit. §. l. 1. quan. ciuili. a. c. crim. præiudici. C.**

§ Cum falsi morandæ solutionis causa a debitore falsi crimen obicitur, nihilominus interim, salua executione criminis, debitorem ad solutionem compelli oportere placuit, *l. satis aperte, 1. C. ad l. Cor. de falsis.*

§ Accusandi falsi de falso licentia per viginti tantum annos vult, nec vltra extenditur, *l. querela, 12. eod. §. Prosequuntur* fintra hoc tempus leges falsi accusationem, vt etiam pro eruenda veritate in falsi testamenti causa, seruis hereditariis per tormenta interrogari posse voluerint, *l. cum testamentum, 10. de quest. lib. 9. C. tit. 41.* Sualit id testamentorum necessitas, & personæ serui ad corrupti onē facilem ministerium. Ita etiam generaliter in falsi commissi, vel dicti, vel scripti censura, inspicienda sunt res, in quibus falsum: personæ, quæ falsum dicunt vel faciunt: & negotia, seu euentus falsi. Nam si quis falsum testimonium dicat in crimine potissimum capitali, & in capitis supplicio, si alius falso testimonio pati debeat criminis causa pœnas, subicietur sidem pœnam talionis passurus, *in l. 2. ad leg. Cor. de fals. C. §. in constitut. Ls. Cas. 77. tit. meo. tit. 7. πλαστογραφουσι πινωεις, de falsariorum pœna. Distinguuntur & personæ sacerdotum & laicorum dicentium vel conseribentium falsum testimonium. Nam sacri Apostolorum canones, sacerdotes falso iurasse deprehensos, sacra dignitate priuant, *c. 24. can. Apoll.* Ciuiles leges distinctione adhibita rei, ob falsum dictum in causa criminali testimonium, a sacro ordine deieciabant, *nonel. Insti. 12. 3.* In re autem pecuniaria, citra reuocationem relegabant ad tempus: Donec Leo Cæsar statuit, *in consi. l. 70. 74.**

De crimine Adulterii. Cap. 6.
Adulterium comparatum delicto maiestatis & falsi.
Adulterium quid.
Et eius exsecratio. Et 3.

De crimine Adulterii. Cap. 6.

- 1 Adulterium comparatum delicto maiestatis & falsi.
2 Adulterium quid.
3 Et eius exsecratio. Et 3.
4 In poena adulterii qua consideranda in summa.
5 Et ab iustro quid differat adulterium.
6 Adulterii poena.
7 Adulterium occidere cui licuit, & qua lege, & 22.
8 Occidere filium in adulterio compertam quomodo licuit.
9 Adulterium compertum maritus potest contumelia afficere, & retinere per 20. horas.
10 Adultera mulieris iuris civilis & adulteri poena.
11 Vxor qui ducere nequit, quam polluit per adulterium.
12 Meretricum penitentium monasterium a Iustiniano constructum.
13 Adulterii supplicium vltimum impositum.
14 Adulterii simul igne vlti.
15 Diem amittit adultera, quam lucratur, & quomodo maritus.
16 Et ibi exceptiones. Et 15.
17 Adulterorum alia civiles poena.
18 Adulteri poena & delictum excusatur, si vi committatur vel ignoratur. Et si rumor de morte mariti sit 18.
19 Vxor viuentis mariti de alio habendo loquens, tanquam adultera puniendi.
20 Adultera cum domina, vel cum seruo morte plebendi.
21 Adulterii diversarum nationum poena.
22 Et sequentibus. num. 22. 23. 24. 25. 26. 28. 30. 31. 33. 34. 35. 37. & 41.
23 Adulteria vindicanda lex natura iubet.
24 Et vindicta Dei. 27.
25 Adulteri & adultera vbi, & quando eadem poena.
26 Adulterii iuris pontificii poena & accusatio.
27 Adulterium punitum seuerius aut lenius secundum opinionem popolorum.
28 Adulteri in Gallia supplicium quale.
29 Vno non reddente uxori debitum, an excusanda vxor in adulterio.
30 Adulteram compertam retinere non licet in matrimonio.

Abiterantur plerique, Mar. Mantua. sing. 117. num. 2. Wesemb.
parat. ad tit. de adul. nu. 1. crimen adulterii comparari maiestatis delicto: & ideo recte a Triboniano, reliquisq; pendetur am conseruacionibus, Iulia legis de adulteris tractationem subiectam legi maiestatis. Ego vero magis vicinam arbitror falsi questionem, in qua quod verum est, alterius immixtione adulterari diximus, sed in suppositione partus controuersiam contineri falsi docuimus. Suppositio autem partus peiora arte non fit, quam adulterio: nam cum inde nati adulterini alieni filii sint, tamen rei infcius maritus illos, vt suos nutrit, fouet, & heredes instituit, plerumque ex hereditatis proptiis, ac veris liberis, aut proximioribus exclusis, quos ideo verus dolor ad accusationem impellit, Const. an. Cels. in I. quamuis. 30. ad leg. Iul. de adul. Et quod conspurcata etiam fiat alterius generis hominibus familia, Philo Iuda in decalo, quod ne fiat intererit Republicae, I. super statu. 9. de qua. lib. 9. C. tit. 41. Multa enim in summa damna imminet ex impudica vxore, quae Homerus Odyss. II. sub persona Clytemnestra refert: quam adulteram, eandem & veneficam dicebant antiqui, Cic. 4. ad Herenni.

ipsum & Diodorus Siculus, lib. 1. Biblio. Et maior homicidio, in h. codicillis, 91. §. matre, iuncta glo. marginali, Et ibi Bald. de leg. 2. Et referenda est parabola Nathani prophetae, 2. Reg. cap. 12. per quam atrocitatem criminis adulterii Davidi expressit, & ad quam illum dignum morre virum dixit, qui ouem vnicam, quam pauper nutrierat in sinu suo, quae secum degebat, quae erat in deliciis, tu lerat, parcens suis, abis scilicet mulieribus, non electis, quas sibi coniungere poterat. Et quamuis ob adulterium Bersabea, Vriam virum eius David occidi curasset, nihilominus tamen pro adulterio tantum punitus atrociter fertur. Quamobrem, inquit illi Deus, non recedit gladius de domo tua in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuoris uxorem Vria Esbei, ut esset vxor tua. Suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum vxoribus tuis in oculis filii huius.

Meminit et Suidas, in verb. Δουλοει. Et verb. Αθηναο. Lacedaemones in execratione nihil acerbius imprecatos iis quos odeant: quam vt uxores eorum adulteris deleatentur. Execrantur & adulteria aues Porphyonones: nam vt ait Polemon lib. 5. eorum quos ad Antigonyum & Adamum traxit, teste Athenaeo, lib. 9. D. pno. c. 12. Porphyrio domi educatus, mulieres, quae sunt sub vici imperio, diligenter obseruat, eiusmodique habet sensum adulterium admittentis, vt quando hoc cognouerit, domino significet, sibiq; vitam suffocatione finiat.

Pro poena imponenda in hoc crimine consideramus ipsum crimen pro re, personas delinquentium, & modum seu actionem; qua delinquitur: haecque simul considerari par est. In crimine perpendimus, num simplex crimen sit adulterii, an cum alio mixtum. Adulterium simplex, quando innupta iungitur vxore habenti: vel contra, si nupta qui vxore caret, vel si uterque delinquentium coniugio potiat, Moder. in l. stuprum, 34. Et si inter liberos, 6. ad leg. Iul. de adul. in P. l. inter stuprum, 101. de verbor signifi. Lau. Vall. lib. 6. Eleg. cap. 45. vel alter, vel uterq; sponsalia cum alio aliave contraxerint. Et grauius peccat adulter vxorem habens, quam solutus cum vxore alterius, ca. quemadmodum, 9. sunt, 32. quest. 7. Vtitur lex Italia de adulteris verbo quoque stupri, pro adulterio, d. l. inter liberos, & inter stuprum. nempe quia stuprum genus videtur, adulterium eius species, vt notant, Vall. d. lib. 5. cap. 45. Cum tamen proprie stuprum in virginem viduamve committatur, in proximo cita. earum consensu, & patre iniuriam constuprata in animo statim non reuocant, c. illa lex, 36. quest. 5. Poena adulterii simplicis est iure diuino, vtriusque delinquentis lapidatio, Deuter. c. 22. D. Ioan. c. 8. Daniel. 13. c. 6. §. 33. quest. 5. acufatione tamen precedente, Ioan. 8. Videnda hic quae diximus & cum lauius lib. 2. praelud. optimi iuris cons. c. 17. Sed & filii adulterii in consummatione erunt: & ab iniquo homo semen exterminabitur, Sapient. cap. 3. Iure civilis legis Iuliae poena erat vltimum supplicium, l. quamuis, 30. §. fina. C. ad leg. Iul. de adul. §. item lex Iulia. de adulteris, de publ. indic. apud Iustin. quo tempore legem tulit Octavianus Caelar Iulii nomine, leg. 1. §. 2. ad leg. Iul. de adul. in P. Tranquill. in August. 9. in c. 34. Plus. in apoph. de eo. quia adoptatus a Iulio, Sueton. in August. cap. 7. Flor. epit. lib. 116. Zonar. tom. 2. Annal. August. Obtinuit tamen postea, ut fallor, tempore Adriani, & Antonini Pii, quorum aetate vixit Arrianus, Pamalin Chronologia. ne mortis poena esset. Sic enim Arrianus scribit, leg. qui cum vno, 4. §. adulterii, de re milit. lib. 49. P. titu. 16. Adulteri, vel aliquo publico iudicio damnati, inter milites non sunt recipiendi. Nec vllam fuisse legem de coercendis stupris latam tempore Tarquinii superbi, docent verba Ciceronis, 2. de legib. Si regnante Tarquinio nulla erat Roma lata lex de stupris, idcirco non contra illam legem sempiternam, (scilicet rationem diuinam prohibentem) Sextus Tarquinius vna Lucretia Tricipitini filiae attulit, &c. Lex Italia cum eodem tempore renouata a Domitiano, teste Zonara tom. 2. Docet & Martialis, lib. 6. Epigr. ad Domitia.

Nec spado iam, nec machus erit te praesi te quisquam.
At prius, o mores, & spado machus erat.
Et rutum, Mart. lib. 8.
Italia lex populi ex quo, Faustine, velata est,
Atque intrare domos iussa pudicitia:
Aut minus, aut certe non plus vigesima lux est.

Succedentibus temporibus, & licuit iure Romano marito deprehensum adulterum in domo sua cum vxore in ipso actu, humilem tamen & vilem perfl. nam, occidere, I. marito, & l. si adulteri, §. Imperatores, ad leg. Iul. de adul. in P. I. Gracchus, 4. C. eod. l. §. §.